

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 185

На 18.02.2025 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

Ива Лазарова – председател на Обществения съвет, Институт за развитие на публичната среда;

Свилена Гражданска – заместник-председател, Институт за социална интеграция;

Стефан Манов – заместник-председател, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив.

Денислав Генчев – Сдружение „България на гражданите“

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

Иванин Кънчов – Сдружение Гражданско движение „БОЕЦ – БЪЛГАРИЯ ОБЕДИНЕНА С ЕДНА ЦЕЛ“

Надежда Гологанова – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Росен Андонов – Сдружение „Памет“;

Румен Василев - Сдружение „Нова алтернатива“

Стоил Цицелков – Европейска асоциация за защита на човешките права – България;

Цветелина Пенева – Сдружение „Демокрация и законност“;

Цветозар Томов – Централна изборителна комисия

Заседанието бе открито в 16 часа и 20 минути и председателствано от госпожа Ива Лазарова – председател на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Здравейте!

Откривам днешното заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

Благодаря на всички, че имахте възможност да се включите.

Дневният ред ви е изпратен предварително и е както следва:

Д н е в е н р е д:

1. Представяне на отчет за дейността на Обществени съвет към ЦИК през 2024 г.
2. Избор на ръководство на Обществения съвет.
3. Разни.

Има ли други предложения? Няма.

Който е за, моля да гласува.

Против? Няма. Въздържали се? Няма.

Приема се единодушно.

Да започнем с **точка първа** - *Представяне на отчет за дейността на Обществени съвет към ЦИК през 2024 г.*

Отдавна е изготвен отчетът и е изпратен по пощите на всички. Затова ще ви представя само едно кратко резюме. След това, ако имате коментари, допълнения, ако нещо е пропуснато и искате да се включи, можем да го обсъдим.

През 2024 г. Съвета проведе 17 заседания и 10 работни онлайн срещи. На част от тях дискутирахме и приехме промени в правилата си – още през юли миналата година. Същите тогава са изпратени до Централната изборителна комисия. Имаме уверението, че скоро ще стигнат и до тях. Представители на Съвета би било добре да се включат, когато бъдат поканени, за да обсъдим какво точно сме пожелали да бъде променено. Сред основните дейности и събития, които организирахме през миналата година, искам да отбележа събитието по повод десетгодишнината от създаването на Обществения съвет към ЦИК. Конференцията „10 години Обществен съвет към ЦИК“ беше проведена през м. февруари и разгледа проблемите в изборния процес, предизвикателствата преди изборите две в едно през м. юни и показа анализи, които Съвета извърши след местните избори през 2023 г.

По отношение на работата свързана с трите предизборни кампании през 2024 г. организирахме срещи с институции, компаниите отговорни за машинното гласуване. Срещнахме се с представители на „Сиела-Норма“ и Смартматик, потърсихме за разговори БНБ и Министерски съвет в лицето на министър Росен Карадимов. Проведохме срещи с членове на секционни изборителни комисии, които имаха свои предложения за подобряване на тяхната работа по време на изборния ден и прочее. Бяха дискутирани различни технически и организационни въпроси.

По отношение на становищата и предложенията, девет документа са изготвени през 2024 г. Изпратени са становища и предложения до Централната изборителна комисия, в това число анализи за машинното гласуване, препоръки за подобрене в изборния процес, предложения за информационни материали за изборителите. Тук за съжаление искам да вмъкна, че въпреки че всички тези документи са изпратени на ЦИК след като са изготвени, част от тях все още не са публикувани на подстраницата на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

По отношение на независимото наблюдение на последните избори осем от организациите се включиха с независими наблюдатели на терен, след което беше изготвено и експресно становище на Съвета, във връзка с най-често открояващите се проблеми, свързани с организацията и гласуването в изборния ден. Изготвено бе и отворено писмо до Конституционния съд, в което анализирахме решението за повторно преброяване на бюлетините, в посочените от Съда секции. Предложихме списък от 687 допълнителни секции, които отговаряха на правилата приети от Конституционния съд и поискахме да бъдем допуснати като независими наблюдатели на процеса. Въпреки че не бяхме допуснати до работата на 18-те експерти, Конституционният съд излезе с официален отговор на нашето писмо, което е прецедент в тяхната работа.

Знаете, че с две организации се увеличи състава на Обществения съвет през тази година. БОЕЦ и Съюза на младите юристи се присъединиха към състава на Съвета, а три организации бяха заличени от състава ни – Института за модерна политика и Българското сдружение за честни избори и граждански права, поради фактическо прекратяване на дейността им, както и Фондация „Младежка толерантност“, в случая заради системна неактивност на организацията в работата на Съвета.

По отношение на взаимодействието ни с Централната изборителна комисия, знаете комуникацията не е особено лесна. Дори бих казала, че беше затруднена през последната година. Вече ви казах, не всички документи на Обществения съвет са качвани на подстраницата на Съвета, което създава усещането, че Съвета по някакъв начин не работи. Въпреки това участвахме в две официални срещи с Централната изборителна комисия. Ние отказахме да се включим в работната група за избор на доставчик на хартията за машинно гласуване, с мотив да не влезем в конфликт с характера си на независими наблюдатели.

По отношение на медийната активност на Съвета, имаше засилен медиен интерес към работата на Съвета, а членовете на Съвета участваха в десетки различни интервюта и предавания, което позволи темите, които застъпваме да достигнат до широката публика. Най-основно това е работата, която всички заедно сме свършили през изминалата година.

Стефан Манов и Свилена Гражданска, ако искате да добавите нещо, моля да заповядат.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Аз искам да благодаря за тази година, в която бях заместник-председател, както на Ива Лазарова, така и на Стефан Манов, така и на останалите, с които заедно изготвихме всичко. Това, което сме направили е описано подробно в доклада. Единствено, което искам да спомена, за което Ива Лазарова каза по отношение на писмото от Росен Карадимов. Днес разбрахме, че дългоочакваното писмо се намира в Централната изборителна комисия и ще ни го изпратят. Било е на хартия по пощата и затова не знаем за него. Никой не е решил да ни го съобщи, така че скоро ще разберем какво преди четири, пет, шест месеца министър Карадимов е искал да ни каже. Благодаря.

СТЕФАН МАНОВ: Аз нямам какво да добавя, защото в доклада е написано в пълнота. Искам само да добавя, че активността на Обществения съвет през изминалата година беше по мое скромно мнение, историческият максимум, обусловено от това, че имаше три избора в една година. Струва ми се, че успяхме да допринесем със съществени анализи, като за мен два са

най-ценните моменти. Дълго мечтаният анализ за недействителните бюлетини и причините за генерирането на недействителни, който направихме чрез изглеждане на видеозаписи, на които се вижда бюлетината, естествено не във всички секции се вижда, но в тези, които успяхме да отсеем, което даде възможност да бъде изработен един много задълбочен анализ за причините на недействителност.

Вторият задълбочен фокус е върху проблемите, свързани с отпечатването на така наречените бели бюлетини от машините, които изключително задълбочено бяха анализирани и бяха категоризирани по различни типове дефектност, които водят както до разлики с минус между броя гласове отчетени от машината и броя преброени разписки или както сега се казва бюлетини от машинно гласуване от комисията в минус, но и в плюс при определен друг тип дефектология, който определено нито един аналитичен екип и преди това доклад или материал, е имал като принос.

Разбира се искам да подчертая това, с което завършихме годината, Документа за Конституционни съд и експресното становище. Защото за пръв път Обществения съвет в рамките на пет, шест дни след изборите, формулира свои заключения за начина на протичане на цялостния изборен процес. Така че струва ми се тази обща картина, която беше отразена широко от медиите, чрез множество участия на редица членове от Обществения съвет, допринесе за видимост на нашата дейност. И в тази връзка ми се струва, че авторитетът на Обществения съвет в момента в общественото мнение е висок.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Дончо Пачиков има думата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз прочетох много внимателно доклада. Искам да добавя, че ние дължим благодарност на инж. Пенчев от Монтана. Той има значителен принос в това, че видеонаблюдението беше признато за доказателство. Без съмнение и на конференцията и има документи, които изпратих на всички, от тяхно име, също и на Централната избирателна комисия на заместник-председателката, говорител на ЦИК. Това нещо трябва да бъде отчетено, което аз не го виждам в доклада и затова ви предлагам да го отчетем по някакъв начин, както вие решите.

Тази организация, която изключихме, тя не е благодарение на нейната неактивност, а тя е благодарение на нейното противоречие със закона, тъй като тя е фондация по принцип и по Изборния кодекс няма право да участва в Обществения съвет. Нека това да го признаем направо, а не да говорим, че тя не била активна. Няма смисъл от това нещо.

Въпрос към представителя на Централната избирателна комисия. В каква връзка нашите становища и нашите неща все още не са публикувани с месеци наред в сайта на Централната избирателна комисия? Кой е виновен, кога ще бъдат публикувани? Благодаря.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Аз съм виновен. Утре ще бъдат разгледани работно, в четвъртък ще бъде публикувано това, което комисията реши да публикува.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може ли това да бъде излъчено в медиите, че сте обещали, че утре ще бъде публикувано?

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Какво излъчвате в медиите си е ваша работа. Ако ще се говори по този начин, аз повече няма да взема думата по никакъв повод.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Искате ли някой да се включи в тази точка или да вървим към втора точка.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Искам само да напомня, че господин Милоев много коректно и много обстоятелствено изрази причините за своето оттегляне. Въпреки че неговата регистрация изтече и ние формално изпратихме писмото. Той почти година по-рано ни информира, защо преустановява работата си в Съвета. Мисля, че е редно от уважение към нашия колега да го отчетем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Друг искате ли думата? Няма.

Предлагам ви да вървим към **точка втора** – *Избор на ръководство на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.*

До тук има постъпили три писма с предложение за председател в лицето на Надежда Гологанова и Цветелина Пенева, както и три предложения за заместник-председатели в лицето на Иванин Кънчов, Надежда Гологанова и Свилен Гражданска. Ако има още предложения, моля да ги направите сега.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Здравейте на всички!

Взимам думата за да кажа, че аз досега не съм говорила по темата за ръководство, но държа да си направя отвод, защото вече съм била председател. Ние сме равни по между си и всеки трябва да мине през позициите председател и заместник-председател, които са най-вече административни. Така че отстъпвам това право на колеги, които досега не са били в ръководството или не са били председатели. Лично аз много бих се радвала, ако Надя Гологанова се съгласи да стане председател на Обществения съвет към Централната изборителна комисия. Мисля, че Надя Гологанова е много компетентна, много умерена в изказа си. Тя може да ни сплоти и не трябва да се подценява, а трябва сериозно да размисли и да приеме тази номинация за председател.

СТЕФАН МАНОВ: Аз си позволявам да взема думата като този, който формулира снощи малко късно предложението за председател. Колеги, очевидно е, че познаваме перфектно качествата на Надя Гологанова. Тя е била в миналото заместник-председател, но никога не е била председател. От два или три мандата обещава. По-важното е да имаме човек, който познава в най-голяма степен историята на Съвета. Има съответните качества да моделира, да търси компромиси и да намира компромиси. Работи много в редакцията на документите.

По статистиката, която водя, тя е присъствала на сто процента от заседанията на Обществения съвет, няма нито едно пропуснато. Това е хубав белег.

Относно функциите, аз тук не мога да не се съглася с Цветелина Пенева, нашата структура това е колектив от независими една от друга организации, в които няма ръководство над другите. Тази дума е използвана в правилата, но по същество става дума за едни координатори и фасилитатори на логистиката. Когато има нужда да се изпрати документ до Централната изборителна комисия, естествено комуникацията се води от председателя, но няма в неговите характеристики задължение примерно, непременно да ходи и да се бори в Правна комисия за нещо, ако не се чувства подготвен. Надя Гологанова каза, че предстоят дебати по Изборния кодекс и може други, които са по гласовити, повече се налагат е по-добре. Това не пречи заместник-председателя и членове на Обществения съвет и в лично качество, в смисъл от своите си организации, всеки може да помага. Така че това не трябва да е спънка. Относно медийните изяви знаете, че няма задължение, за разлика от ЦИК да има някой, който да е официално определен. Всеки е свободен да прави медийни изяви или да ги отказва, ако не се чувства подготвен или да предложи на друг колега, както е участвал Стоил Цицелков, Цветелина Пенева и Ива Лазарова, така че струва ми се, че и това притеснение можем да свалим от плещите на Надя Гологанова, ако не се чувства в тази връзка най-свободна в това амплоа.

Опитвам се да очертая, че няма негативи, а може да има само позитиви за Обществения съвет Надя Гологанова да изпълни един мандат, който знаят колегите намалихме го на една година. Сега не се очертава да има редовни президентски, нито местни, нито европейски избори, защото те си имат дати. Най-много, ако Парламента се разпадне, на есен да има извънредни парламентарни избори. Няма да са три в една година. Искам да кажа, че календара ни облекчава малко от тази гледна точка. Можем да разредем заседанията, защото всяка седмица или всеки две седмици, както бяхме през 2014 г. Мисля, че можем да се възползваме от качествата на Надя Гологанова, за да се придвижим с една година напред в хода на този орган, ако не ни закрийт дотогава.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Отдавна се опитвам да говоря с Надя Гологанова за председател. Явно сега момента е дошъл. Предлагам Надя Гологанова за председател, Стефан Манов и Ива Лазарова остават заместник-председатели, за да помагат и да има приемственост. По-младите колеги като Иванин Кънчов да натрупат опит и тогава ще се включат и те. Надя Гологанова за председател, Стефан Манов и Ива Лазарова заместник-председатели и това е идеалният вариант и за приемственост. Ние не можем да останем без Стефан Манов представител на българите в чужбина. Няма как да останем без Ива Лазарова, която е в течение на всички неща, които са ставали като документи и т.н. Това е моето предложение.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Колеги, знаете, че аз никога не съм имала желание да ставам председател, защото моя характер не съответства особено на тази длъжност. Според мен председателят трябва да е с по-борбен характер, да може да ни отстоява добре позициите пред ЦИК, пред Народно събрание, пред други организации, по медии да участва. Това което е вътре между нас, достигане на някакви компромиси и някакви организационни неща може да ги върши и заместник-председател, както

и обикновен член. Така че аз нямам никакво желание и не се чувствам особено подготвена да ставам председател. Моля, ако има друг желаещ, да помислим за друга кандидатура.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Напълно се присъединявам към предложението на Дончо Пачиков. Мисля, че Дончо Пачиков като доайен на Обществения съвет даде едно много разумно предложение. Умолявам Надя Гологанова да се вслуша в аргументите на всички нас и да види, че да е председател не е така трудно. Всички ние ще помагаме с каквото можем. Ще имаме един много добър председател, само ако се съгласи. Благодаря.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Предлагам следния вариант – Стефан Манов за председател, Надя Гологанова – заместник-председател и Ива Лазарова – заместник-председател.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Една реплика към Надя Гологанова, да стане председател и ако не ѝ хареса, след два месеца ще избираме друг.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз съм съгласен да уважим мнението на Надя Гологанова. Мисля, че Стефан Манов може да стане председател, а Надя Гологанова да помага с документите, а тя там е незаменима.

СТЕФАН МАНОВ: Колеги, благодаря на Дончо Пачиков. Първо знаете, че ситуацията ми е такава, че аз не съм в България, а да си председател изисква сериозна работа на място. По-важното е, че аз съм „трън в петата“ и съвсем ще развалим работата на Обществения съвет, ако ме изберете днес. Затова наистина аз благодаря за предложението, но няма да го приема. Като подчертавам, че трябва да има ротация, трябва да има възможност да се обновяваме. Аз дори пледирах за шестмесечни мандати. Едно от предимствата е, че ако някой не се чувства много комфортно, минават бързо. Ако някой се справя много добре винаги може за втори мандат да бъде избран, за да стане една година. Поради тези съображения, а и умората която се натрупа в мен тази година, аз не бих искал да остана в това, което наричаме ръководство за следващ мандат, дори и под формата на заместник-председател, защото наистина вярвам в необходимостта от движение на хората, за да се обновяваме. Не е казано, че след една година няма да се върнем отново. Но нека да има тази обмяна на хората, за да не ставаме като тоталитарните режими, на всеки конгрес 99 процента. Това е от една страна, а от друга страна да не се въртим в един тесен кръг. Това са ми съображенията.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Първо искам да призова всички да не се опитваме да убеждаваме Надя Гологанова. Тя беше много коректна. Тя би била страхотна за председател, напълно съм съгласен, но лична воля, избор.

Виждам, че сме в някаква заключена ситуация и ще провалим това заседание за избор, понеже се оказа, че нямаме кандидат за председател, аз си позволявам да номинирам от името на моята организация Иванин Кънчов за председател на Обществения съвет. В случай, че той се съгласи, съм готов да го подкрепя, мога да поема и заместник-председател. Това са едни позиции, които са само отговорности и работа, не са някаква реална привилегия. Да ни осигуряват повече или по-малко достъп до

заседания, до участия в комисии, експертиза. В реда на мисли да има ротация, да има нови хора, мисля че Иванов би бил един чудесен кандидат.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Не е лошо да има някаква опитност този, който изберем за председател. Аз искам да направя следното предложение. Да си дадем една или две седмици време. Всеки, който желае да бъде председател да подготви платформа какво мисли да прави, как вижда развитието на Обществения съвет. И тогава да направим нещо като кастинг. Иванов Кънчов е в особено положение на новост в тази ситуация и може да му изиграе лоша шега в неговото развитие и в обществено-политическото пространство на България и в неговото развитие в Софийския университет. Да дадем една седмица време, който желае да се кандидатира за председател на Обществения съвет, да подготви платформа. Да ни представи например вижданията си: Централната избирателна комисия трябва да бъде формирана еди-как си, Изборния кодекс, тези неща като съпоставим и тогава нещата ще бъдат абсолютно ясни. Предлагам да дадем една или две седмици, както преценим. Предлагам да гласуваме, да определим време за реакция на желаещите.

ИВАНИН КЪНЧОВ: Тъй като и Стоил Цицелков, и Дончо Пачиков споменаха името ми, не случайно сам си подадох кандидатурата за заместник-председател. Няма спор, че съм млад, че съм неопитен. Искам да се кандидатирам за заместник-председател, защото не съм подготвен за председател. Дончо Пачиков спомена, студент съм. Имам и други задължени и помагам в БОЕЦ. Няма да мога да съм пълноценен според мен за председател. Искам да видя машината как работи отвътре и затова съм на по-ниската позиция. Решението аз да съм председател според мен не е уместно, поне не засега. Ако просъществуваме още две, три години, тогава вече ще ме кандидатирате. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Аз искам да благодаря на Дончо Пачиков, че ме предложи за заместник-председател. Но нямам желание да бъда заместник-председател, защото вече бях заместник-председател на Цветелина Пенева, след това станах председател. Мисля, че трябва да завъртим това колело най-образно казано. Продължавам да подкрепям предложението си Цветелина Пенева или Надя Гологанова да станат председател на Обществения съвет. Като заместници могат да бъдат Свилена Гражданска, Иванов Кънчов, Стоил Цицелков предложи също преди малко услугите си като такъв.

По отношение на предложението на Дончо Пачиков - не смятам, че трябва да отлагаме гласуването, защото имахме една седмица време, в което всички знаеха, че такова гласуване и такова заседание ще се проведе днес. Имаше дори писмо от Стоил Цицелков, в което той казва, че е време да се проведе избор на ново ръководство. В допълнение, в края на този месец изтича официално срока, в който това ръководство е начело и така в рамките на изминалата календарна година. След като Цветелина Пенева подаде оставка още през м. декември 2023 г., практически изпълнявах тази част от административната работа и от тази гледна точка мисля, че е време за промени и да гласуваме ново ръководство. Във времето, в което за председател имах

равни гласове, мисля че Росица Матева и Тодор Гунчев, тогава по предложение на Стефан Манов, ако не се лъжа, се разбрахме те да се разменят в рамките на шест месеца. Има много начини, по които можем да задвижим процеса. Благодаря.

СТЕФАН МАНОВ: Спомням си, че също имахме един случай, в който аз и Велко Милоев си делеяхме зам.-председателски мандат шест месеца. Аз вътрешно съм убеден, че трябва да се въртим на шест месеца и поех тогава ангажмента. С Велко Милоев го делеяхме този мандат. Може би е било 2021 г. Ако имаме повече кандидати, които имат желание да участват, от това по-добро нещо няма и можем да се разберем джентълменски да предвидим първите шест месеца сега Надежда Гологанова и така да видим тя дали ще се чувства добре. Има два месеца лятото ваканция. Има и този инструмент, защото идеята е, колкото може повече да се чувстваме обвързани с хода на задачите. Това също е начин да се чувстват хората свързани с работата на Съвета.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Исках да подкрепя това, което каза Ива Лазарова, че достатъчно време мина, всякакви процедури. Имаше изпратени имейли до всички, така че не мисля, че трябва да си губим повече време. Още повече в момента има предложение за начина, по който се съставя Съвета. Ще изглежда много несериозно, ако се покажем като някаква нестабилна структура. Призовавам някой от колегите да се кандидатира за председател. Явно имаме достатъчно кандидатури за зам.-председател и да го гласуваме. Готови сме на всякакви отстъпки, шест месеца ротации, всякакви процедурни хватки можем да приложим. Мисля, че всеки предложи своята помощ и експертиза да подкрепи, който е съгласен да поеме тази отговорност в този момент.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз мисля, че Надежда Гологанова е готова да стане председател, ако определим някой за говорител. Тя мисля, че не обича да ходи по студията. Ако Стефан Манов е говорител или Ива Лазарова или Цветелина Пенева, без значение, мисълта ми е някой да е говорител. Тя не иска да бъде говорител според мен.

СТЕФАН МАНОВ: Нали ще има заместник-председатели.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Ето, според идеята на Стефан за шест месеца ротация, може например Надя Гологанова и Цветелина Пенева да си разделят мястото на председател.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз съм категорична в решението си, няма да бъда председател на Обществения съвет. Мисля че някой друг може да поеме тази функция, като например Надя Гологанова. Тя може да покаже отговорност към задачата, която всички искаме да ѝ възложим.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Добре, след обещаната помощ и поради липса на друга кандидатура съм съгласна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Имаме една кандидатура за председател и четири за заместник-председател. Надежда Гологанова за председател, за заместник-председатели Цветелина Пенева, Иванин Кънчов, Свилен Гражданска, Стоил Цицелков за заместник-председатели.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Искам да кажа, че си давам отвод и от зам.-председателската кандидатура. Нека някой друг да заеме това място.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Това, което предложих на Иванин Кънчов, разбира се предлагам и на Надя Гологанова естествено, ако има нужда от мен.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Засега си остава кандидатурата ми.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Според мен най-подготвен за заместник-председател е Стефан Манов. Това е безспорно. Имах предвид да бъде говорител.

СТЕФАН МАНОВ: Аз казах, че искам малко почивка, защото бях много включен в дейността тази година. А за говорител мисля, че такава позиция не може да имаме колеги, по простата причина, че сме колектив от независими една от друга организации и задачата на един говорител е да изразява някакво общо колективно мнение, а аз лично много трудно се въздържам да си кажа моето мнение, което обичайно е много остро. Не ставам като характер, защото или ще подведа с позиция, която не е обща или ще се чувствам фрустриран, че не мога да си кажа моята позиция. Особено телевизионните медии в София предпочитат хората да бъдат в студио, само в краен случай по вайбър, така че няма как да участвам ефективно. Аз се включвам с голямо желание, когато ме поканят и когато имам възможност през вайбър или по телефона в радиото, там не се вижда къде си, но няма как да съм говорител. Това че естествено ще помагам, както съм правил и досега за колективните становища, това се подразбира от само себе си.

ИВАНИН КЪНЧОВ: Аз препотвърждавам номинацията си. Няма да се откажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Ако нямате повече предложения и коментари, предлагам ви да гласуваме за председател на Обществения съвет Надежда Гологанова.

Който е за, моля да гласува.

Единодушно с 11 гласа „За“ избираме Надежда Гологанова за председател на Обществения съвет.

Остават предложенията за заместник-председател на Иванин Кънчов, Свилен Гражданска и Стоил Цицелков и може да си помислите кой от тях искате и да ги гласуваме след това. Моето предложение е да гласуваме всеки поименно и двамата, които са събрали най-много гласове да бъдат следващите заместник-председатели.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Искам да си направя отвод, за да улесня избора. Мисля, че Иванин Кънчов и Свилен Гражданска ще са чудесни заместник-председатели. Обещавам да помагам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Предлагам ви да гласуваме първо за Иванин Кънчов за заместник-председател.

Който е за, моля да гласува.

Гласували 9 „За“.

Против? Един против. Въздържали се? Един въздържал се.

Иванин Кънчов е избран за заместник-председател на Обществения съвет.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз съм против Иванин Кънчов, Благодарение на неговото отсъствие в отчетния доклад, който направихме на Обществения съвет не беше включено понятието проблеми с хартията, което беше извоювано от инж. Пенчев, включително и с Иванин Кънчов. Неговото отсъствие за пет минути опропасти това нещо и то не е в отчетния доклад, който е навсякъде. Затова съм против.

РОСЕН АНДОНОВ: Аз се въздържам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Моля да гласуваме за Свилена Гражданска.

Който е за Свилена Гражданска да стане заместник-председател, моля да гласува.

Гласували 11 „За“.

Против? Няма. Въздържали се? Няма.

Свилена Гражданска е избрана единодушно за заместник-председател на Обществения съвет.

Преминаваме към **трета точка** – р а з н и.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Знаете, че има внесени много нови предложения и изменения. Предлагам на всички, знаете линка към сайта на Народното събрание с Изборния кодекс, мисля че са пет документа, предлагам да се запознаете и да насрочим заседание, на което да ги обсъдим.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Аз само да допълня, че вчера са направили общ доклад, проект за второ гласуване. Може да се гледа надолу, като някои от становищата все още не са качени. Вчера го направиха на обяд, но за някои становища на организации, въпреки че са изпратени в срок, все още ги няма.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Има някои добри предложения. Има някои не толкова добри, които са интересно мотивирани. За всеки който се занимава с избори ще бъде много полезно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Това което изготвихме като становище на Обществения съвет, също е изпратено, имаме входящ номер, но все още не е качено на страницата.

СТЕФАН МАНОВ: Аз исках да кажа, че има важни предложения между първо и второ четене, които за някои от тях надхвърлят периметъра на предложеното първо четене. Понеже Стоил Цицелков спомена, че си бил на някакви консултации и си предложил реструктуриране и засилване ролята на Обществения съвет към ЦИК, предполагам в лично качество, защото ние не сме взимали решение да предлагаме на депутати да реструктурират и засилят ролята на Обществения съвет, но виждаме в предложенията на „Продължаваме промяната“ нова редакция на чл. 55, който въвежда изискване към членовете на Обществения съвет, приравнени с тези на членовете на Централната изборителна комисия, а именно да не могат да работят друго, освен

преподаватели, т.е. да не са назначени по трудови договори и другаде, във фирми и т.н. Както и се въвежда критерий за организация членка на Обществения съвет, да е имала поне 50 наблюдатели на последните парламентарни избори.

Въпросът ми е този текст твой принос ли е? Защото в имейла от четвъртък пишеш: Днес по време на консултации предложих реструктуриране и засилване ролята на ОС към ЦИК, регламентирано по закон, както и въвеждане на обективни критерии за членство.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Не е мой текст. Предложенията, които съм изпратил до всички партии от името на различни организации са публични. Мога да ви покажа какво ние предлагаме. Не става дума за това. Няма изискване за брой наблюдатели, нито изискванията да са приравнени с тези за член на ЦИК, нито да не получават друго възнаграждение. Това не е излязло от нито една група или платформа, в която аз участвам, ако това отговаря на въпроса. Това е някакво безумие.

СТЕФАН МАНОВ: Отговаря напълно на въпроса. Прочетохме го със ступор.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Имаше такива обсъждания и аз оставам в ступор от това, какво са решили законодателите да предложат. В този ред на мисли, дори в момента мисля, че е добре, че тази конкретна партия няма тежест в момента. Така че това мисля, че няма да се случи.

СТЕФАН МАНОВ: Това е неграмотен подход, тъй като не може да се прилага към НПО-та с доброволци, които не получават пари за участие в Обществения съвет, критериите за щатна длъжност в смисъл щатно платена на член на ЦИК, за да има несъвместимост.

А от друга страна, ако погледнем последните парламентарни избори с над 50 регистрирани наблюдатели са няколко организации, а сред тях някои са доста съмнителни. Вижте например „Бъдеще за северозападна България – БЗСЗБ“. Те са 200 – 300 наблюдатели. Единствените организации с витрина, които имат над 50 наблюдатели са ГИСДИ и Институт за социална интеграция. Останалите сме с по 7, 8, 10 члена наблюдатели. Доколкото наблюдателската дейност няма изискване за системност в покриване на секции. Наблюдателската дейност може да бъде фокусирана върху РИК, върху ЦИК, само в изборния ден, само в предизборната кампания, примерно следиш медии за медийни публикации или следиш работата на ЦИК. Не може да има числен критерий за едно независимо наблюдение, защото то може да бъде изключително фокусирано или широко мащабно в страната, в чужбина. И този дебат е воден още по времето на Кодекса Фидосова, когато най-сериозните организации по онова време нямаха голямо наблюдателско тяло. Именно по този начин Фидосова се опитваше да омаловажи техния принос, в изготвянето тогава на изборното законодателство в хода на работата.

Предлагам това, което каза Стоил Цицелков да се съберем и да обсъдим. Нашето становище третираше въпросите на внесените на първо четене законопроекта и одобрени, но не и внесените между първо и второ четене допълнителни изменения. Според мен една от позициите ни трябва да бъде относно този текст на чл. 55 внесен от народния представител Стою Стоев –

известен български юрист, който ако отвори Закона за нормативните актове трябва да види, че там има оценка на въздействие.

Той проверил ли е изобщо колко организации могат да покрият критериите, за които той говори, преди да пише текстове.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Абсолютно е така. Това предложение идва и от други организации. Това са адвокати, съдии, юристи, неформални кръгове, които публично изразяват своите позиции. Идеята е за постепенно създаване на нещо, като надзорен съвет, който е съставен изцяло и само от граждански организации, който да има повече от съвещателен глас. Той да може да връща за обсъждане, да предизвиква обществени дискусии по ключови за процеса въпроси. Така е описано това, за което ние лобираме.

Политиците трябва да отпуснат част от процеса. В момента всичките предложения, които ще прочетете, никой дори за момент не предполага администрацията да не е изцяло и само излъчена от сега влезналите партии, което е против всякакъв принцип за независимост.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Имате ли още коментари в тази връзка, допълнения към точка разни?

СТЕФАН МАНОВ: Днес като търсих в различните документи, попаднах накрая на конкретните данни за броя избиратели или най-малкото лицата над 18 години с българско гражданство, живеещи към критичната точка при националното преброяване. Защото в публичното пространство всички знаем, че преброените лица в страната към критичната точка, тя е 7 септември 2021 г. при преброяването са 6 млн. 520 000 закръглям. Но никой не знаеше колко са над 18 години. Защо никой не знаеше, защото преди десетина години статистиците си промениха разбивката на населението и вместо до 18 спираха на 17 години и някакви такива числа.

В публикуваното становище на Национални статистически институт на сайта на Парламента, във връзка с промените в Изборния кодекс са посочени следните числа. Към 7 септември 2021 г. в България живеят 6 млн. 519 789 лица, от които 6 млн. 459 248 български граждани. Тоест имаме 60 000 чужденци. Лицата на 18 и повече навършени години към края на 2021 г. са 5 млн. 423 940, от които 5 млн. 367 708 български граждани.

Избирателите, не говорим за тези, които са със запрещение или по други причини нямат избирателни права, но те не са много. Избирателите в България са 5 млн. 367 708, според преброяването на НСИ към м. септември 2021 г. Това число го няма никъде и е интересно да го знаем. Имайки предвид, че при местни избори от списъците, които се съставят по постоянен адрес се изваждат лицата, които имат настоящ адрес извън страната. И въпреки това там имаме близо 6 млн. избиратели. Тоест междинната разлика са тези, които не са си декларирали настоящия адрес извън страната. Това го казвам, защото ако говорим за актуализиране на избирателните списъци в страната, най-разумния подход е да се използва инструмента на настоящия адрес, като се насърчат лицата, които живеят извън страната да декларират техния настоящ адрес извън страната. Нарочно използвам термина насърчат, а не санкционират, защото това което действа е моркова, а не остена.

И как могат да бъдат насърчени, примерно и това съм го правил многократно като предложение, таксите за консулски услуги извън страната за тези, които са надлежно декларирали настоящия адрес извън страната да бъдат редуцирани с 20, 30 процента. Защото в момента например стойността на издаване на една лична карта и един паспорт чрез консулските представителства в чужбина струва два пъти по-скъпо отколкото в България. Ако човек е там трябва да плати два пъти повече, отколкото ако е тук. Ако кажем, ако си декларираш настоящия адрес добросъвестно, ти махаме тази надценка. Ето един стимул хората да влезнат в регламента, вместо да се тухкаме за тези списъци и вместо да им сложим глоба, те са длъжни и не са го направили и т.н. Тези числа ми се сториха много интересни за отчитане.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Числата действително са много интересни, но аз започнах като ги гледам, да се чудя дали някъде няма някаква грешка. Защото каква е разликата между 6 млн. 519 000 и 6 млн. 459 000. Тези 60 000 души?

СТЕФАН МАНОВ: Това са чужденци живеещи в България.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: При непълнолетните хора разликата е 56 000. Сериозно ли твърди НСИ, че 95 на сто от чужденците в България са непълнолетни.

СТЕФАН МАНОВ: Това са над 18 години. И каква е разликата?

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: 56 000.

СТЕФАН МАНОВ: Само 4000 са малолетните. Това е към 2021 г. Вече сме 2025 г. три години по-късно, защото ние се топим непрекъснато като демография.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Колеги, аз имам един коментар върху числата на Стефан Манов. Аз по друг начин съм ги смятала, но горе долу подобни са ми сметките, че разликата между списъка на ГД „ГРАО“ и на НСИ е 1 млн. 250 000 души, което е явно българите, които са в чужбина. От Стефан Манов знаем, че тези които имат документ, че имат настоящ адрес в чужбина са от порядъка на 750 000 или 800 000, някъде от този порядък. Тоест има едни 400 000 – 500 000, които живеят в чужбина без да имат деклариран настоящ адрес, че живеят там.

СТЕФАН МАНОВ: Точно така е. Като повечето от тях са във Великобритания, Германия, САЩ. Тези в Турция са относително точно декларирали настоящия си адрес. Защото горе долу съвпадат числата за живеещите български граждани в Турция, декларирали настоящ адрес в Турция и статистиката на турската статистическа служба, горе долу съвпадат. Докато за Великобритания, Германия, Испания, Италия големите диаспори, там са декларирали по 25 000, 30 000 български граждани, че живеят по настоящ адрес, а знаем че са поне по три или по четири пъти повече за Германия и за Великобритания. Те не са си изпълнили задълженията за деклариране на настоящ адрес. Донякъде проблемът с декларирането на настоящия адрес в чужбина е свързан и с начина на деклариране, който е много утежнен, защото той се прави лично в общината по постоянен адрес. Дори човек да си подмени личните документи и да укаже във формуляра за подаване на нова лична карта или паспорт, че живее извън

страната, няма автоматично отразяване в масива на настоящ адрес на ГД „ГРАО“, защото връзката между Национална база данни и български лични документи и ГД „ГРАО“ беше прекъсната след гафовеите 2011 г., които бяха провокирали забранителния списък Фидосова, в който се беше оказал и кандидат депутат и т.н. и тогава тази автоматика отпадна. И когато едно лице декларира настоящ адрес в чужбина през формуляра на МВР за нова лична карта, промяната се осъществява само, ако се отиде лично и потвърди. Много е затруднено.

Това, което аз винаги съм предлагал, е да може промяната на настоящ адрес от постоянния в страната към чужбина, да може да става декларативно по електронен път, както и обратното, от извън страната в страната, където ти е постоянния адрес. Ако искаш друг да е различен, тогава трябва да носиш документи. Но ако искаш да се върнеш точно където ти е постоянният адрес, да става без документални затруднения, за да може да го правиш дистанционно по интернет.

Логиката е, че се предполага, че когато ти имаш постоянен адрес на някаква улица, ти имаш право да си жител в този апартамент или къща и да го обитаваш, щом имаш постоянен адрес там. За да се върнеш с настоящ адрес на съвпадащ постоянни ти, не би трябвало да имаш утежнения. Ако искаш да отидеш в друго село, за да си избран турист да носиш документи, че имаш право. Но да не се затруднява от твоя постоянен адрес, да си декларираш настоящия в чужбина и да се върнеш обратно. Ако това се направи гъвкаво с моркова, за намалени такси при издаване на паспорт и други извън страната, за акт за раждане примерно на дете, заверки символично може да се намалят 20 процента, но да кажеш, отивам в консулството тарифа А, тарифа Б. В посолството декларираш, променя се веднага, плащаш 20 евро по-малко и ти си доволен, и държавата е доволна. И за да не те е страх, че ще ти унищожат изборителните права, да можеш, ако тръгнеш да се прибиращ в България да го декларираш по интернет и да се върнеш на изборителното право в съответната изборителна секция, където ти е жилището по постоянен адрес. Като тук проблем с уседналостта се решава, защото така или иначе днес ГД „ГРАО“ удря мандалото шест месеца по-рано, така че ти ако искаш да играеш напред, назад не можеш да го направиш. Трябва да си го съобразил шест месеца по-рано. Не може да го съобразиш една седмица и да гласуваш за кмет на село. Това предложение, ако се изпила може да стане добре работещо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Колеги, предлагам следното. Да помислим да изготвим едно ново становище на Обществения съвет по новите предложения, които има за Изборния кодекс и да направим заседание следващия вторник от 16.00 часа. Кой каквито предложения има, след като се запознаем всички с новопостъпилите неща в Народното събрание и кой каквото има да пише да изпрати до събота вечер и аз в неделя ще ги обединя и ще ви ги изпратя на всички, за да имате време да прегледате един, два дни и още нещо да допълваме. За да имаме готовност другата седмица, ако започне да работи Правна комисия по темата или ако ни поканят по някои медии, да имаме някакво общо становище по някои теми, по които да можем да говорим. Това ми е в момента предложението. Следващото заседание следващия вторник от 16.00 часа.

Моля ви да помислим да си върнем предишния вариант, който имахме преди години, да имаме определен ден за заседания. Като някой път можем да пропуснем някоя седмица, ако не е необходимо. Друг път можем извънредно да направим заседание, ако се наложи. Да сме гъвкави, но като правило да се знае или вторник от 16.00 часа или четвъртък от 16.00 часа.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Може ли нещо да ви кажа в тази връзка. ЦИК заседава вторник и четвъртък извън активна кампания. Сега са ни кратки заседанията, но ако искате да има винаги представител на ЦИК би било по-добре да изберете ден – понеделник, сряда и петък, стига да е удобно за вас разбира се. Така се дублират в един ден и не винаги е възможно.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Добавяме и другите дни за размисъл. Господин Томов казва, че за него би било по-удобно да не е вторник или четвъртък, защото на ЦИК, ако се проточи заседанието, не може да дойде на нашето. Мислим принципно и за другите дни.

ЦВЕТОЗАР ТОМОВ: Стига за вас това да не създава неудобство.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Всеки да си напише мнението. Това е за момента.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Някой иска ли нещо да каже в точка разни? Няма.

Закривам заседанието.

/ Закрито в 17 часа и 40 минути /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Ива Лазарова

Стенограф:

Силвия Михайлова